

Gouden kans

Niet de wettelijke status van de audit is toe aan vernieuwing, maar de inhoud, stelt Philip Elsas. De huidige behoefte aan audit vanuit langetermijnaandeelhoudersbelang scheidt een gouden kans voor internationalisering van de Nederlandse aanpak.

TEKST: PHILIP ELSAS* | BEELD: HOLLAND IN BEELD

Op Accountant.nl stelde Pieter de Kok, aanvoerder van vernieuwingsbeweging Tuacc, een tijdje geleden de indringende vraag: 'Wat als de wettelijk verplichte accountantscontrole vandaag wordt afgeschaft, bellen onze cliënten ons morgen dan nog voor onze toegevoegde waarde?' Laten we deze vraag eens verder uitwerken in drie deelvragen:

- 1 Wat is de *pull* in de auditmarkt?
- 2 Wat is de *push* van nieuwe mogelijkheden?
- 3 Hoe maken we de *match* om nieuwe waardetoevoegende services te identificeren en te ontwikkelen, met *return on investment* (ROI) voor zowel de wetgevende als opdrachtgevende auditmandaatverstrekker als ook de auditberoepsgroep zelf.

Om goed inzicht te krijgen in de vraagfactoren (*pull*) in de auditmarkt is het verhelderend om de originele marktmechanismen te reconstrueren, dus voordat de audit wettelijk verplicht werd. Deze marktmechanismen, in wezen de *raison d'être* van het auditberoep, zijn in feite nooit verdwenen, ze werden door de verplichtende regelgeving alleen minder zichtbaar. Om verwar- ring te voorkomen: niet de wettelijke *status* van de audit, maar de *inhoud* van hetgeen wettelijk verplicht is gesteld, is toe aan vernieuwing.

TWEE HOOFDSTROMINGEN

Wat zijn die oorspronkelijke marktmechanismen? Historisch gezien zijn er twee hoofdstromingen binnen de accountancy, met elk een ander normstellend kader. De ene stroming is de audit in opdracht van de eigenaren, de aandeelhouders: de *owner-ordered audit*. De andere is die in opdracht van het management: de *management-ordered audit*. De eerste stroming heeft haar wortels in Engeland en met name Nederland, de tweede stroming in de Verenigde Staten.

De *owner-ordered audit* richt zich op volledigheid van de door het management opgegeven winstcijfers – een audit op *understatement*, met beantwoording van zowel de vraag 'zijn de opbrengsten niet understated?' als 'zijn de bestedingen niet overstated?'. Onderdeel van de bestedingen zijn het salaris en de bonussen voor het management. Als eigenaar wil je zekerheid dat het ma-

'RENDABELE TOEPASSING VAN DE OWNER-ORDERED AUDIT IS INMIDDELS GOED MOGELIJK.'

nagement waaraan je je geld hebt toe- vertrouwd, geen winsten maakt die onvermeld blijven en die je dus niet ziet; de winst is immers de basis van je dividend en de aandeelkoers. Dit is ook direct in het belang van po- tentiële aandeelhouders en een samenleving die – via institutio- nele belegger, pensioenfonds en uiteindelijk belastingbetaler – overweegt aandeelhouder te worden.

De **management-ordered audit** richt zich op juistheid van winsten – audit op *over- statement*. Als management wil je investeringskapitaal aantrekken en wil je de geloofwaardigheid verhogen dat de gerapporteerde winsten ook echt zijn gemaakt en niet (deels) zijn gebluft. Daarom huur je een onaf- hankelijke auditor in om deze zekerheid te verschaffen aan de nieuw te werven kapitaalverstrekkers – en ook, maar meestal duidelijk op de tweede plaats, aan dege- nen die reeds kapitaal hebben verstrekt.

OMSLAGPUNT GEPASSEERD

Nu is een audit op overstatement van winsten aanzien- lijk eenvoudiger dan die op understatement. De Neder- landse auditor weet: voor understatement audits op winsten is omspannende verbandscontrole een uniek en bewezen middel. Waarbij meteen ook stevige eisen worden gesteld aan de con- troletechnische functiescheiding: niet- identieke en zo mogelijk tegengestelde belangen in het kunnen beïnvloeden van slechts een beperkt aantal schakels in het waardekringloopproces. Door technologische en conceptuele ont-

Meer op
Accountant.nl/
Vaktechniek

wikkelingen is het inmiddels niet bewerkelijk meer om een waardekringloopmodel in kaart te brengen – zowel in *soll*- als in *ist*-modaliteit, integraal per product en productieproces.

En daarnaast is het resulterende procesmodel niet alleen documentatie meer, maar is het ontvankelijk voor geautomatiseerde en verderontwikkelde klassieke auditanalyses op het omspannende verband en het autorisatiestelsel.

Dit betekent dat het omslagpunt voor deze methode is gepasseerd: praktische, rendabele toepassing van de owner-ordered audit is inmiddels goed mogelijk.

WERELDWIJD

Nu wil het geval dat vandaag de dag de management-ordered audit wereldwijd verspreid is. De Verenigde Staten hebben de daarvoor benodigde methodiek prima weten te exporteren. Engeland en Nederland hebben met de export van hun tegenwicht, de owner-ordered auditmethodiek, helaas minder succes gehad.

Engeland is de kraamkamer van de owner-ordered audittraditie. In 1844 kregen

aandeelhouders voor het eerst het recht de door het management opgestelde bedrijfscijfers te auditen (*Statutory Audit Requirement, The British Joint Company Act*). Maar Nederland is het enige land dat de owner-ordered auditmethode over meer dan honderd jaar heeft weten te cultiveren en tot grote hoogte heeft weten te brengen. Helaas zonder deze methodiek in een Engels taalgebied, of welk ander taalgebied dan ook, toegankelijk te maken.

In deze periode is Nederland er zelfs in geslaagd de owner-ordered audit succesvol te integreren met de management-ordered audit en voor deze geïntegreerde methodiek een computationele formalisatie in gang te zetten.

GOUDEN KANS

Vandaag de dag wordt de owner-ordered audit echter niet of nauwelijks meer toegepast en velen van degenen die er in zijn opgeleid en dit vroeger hebben toegepast zijn inmiddels ge-

'AMERIKAANSE PROJECTPARTNERS NEMEN HET VOORTOUW. IS HET GEEN GOTSPE?'

pensioneerd en beginnen uit beeld te raken.

In het huidige tijdsgewricht, met zijn grote behoefte aan audit vanuit langetermijnaandeelhoudersbelang heeft Nederland een gouden kans om haar *body of knowledge* van de owner-ordered audit verder te internationaliseren. Gezien het opleidingsniveau van buitenlandse auditors (bachelors) en de complexiteit van de owner-ordered auditmethodiek (drie jaar post-master) is ondersteuning door automatisering een cruciale voorwaarde voor deze internationalisatie. Daarom komt het nu aan op een verdere krachtenbundeling van enerzijds Nederlandse auditors die nog vertrouwd zijn met de owner-ordered audit en anderzijds computationele proceswiskundigen, waarvan in Nederland enkele wereldwijd erkende topgroepen zijn opgebouwd.

GOTSPE

In de Verenigde Staten, Canada en Nederland zijn ondernemende accountants, niet-accountants en universiteiten inmiddels betrokken bij research & development-projecten, het opzetten van onderwijsmateriaal en trainingen en het organiseren van de export van resultaten van Nederlandse onderzoek & ontwikkelingen de incorporatie daarvan in US-based services voor internationaal gebruik.

Bij de op de controlepraktijk en op praktische toepassing gerichte internationalisering van de van oorsprong Nederlandse aanpak hebben Amerikaanse projectpartners momenteel het voortouw weten te nemen en een voorbereidingsvoorsprong weten op te bouwen, ook al zullen zij daar uit strategische overwegingen nu nog niet veel van naar buiten brengen, teneinde later extra krachtig toe te slaan. Is het geen gotspe? □

Zie Accountant.nl voor een uitgebreidere Engelstalige versie van dit artikel door twaalf auteurs.

Noot

* Philip Elsas is oprichter en director van ComputationalAuditing.com.

Hij startte zijn bedrijf in 2003 in Nederland en woont en werkt sinds 2006 in Canada.

Literatuur

J.H. Blokdijk, F. Drieënhuizen, Ph. Wallage: *Reflections on Auditing Theory, A contribution from the Netherlands*, Limperg Instituut Amsterdam, Kluwer Bedrijfswetenschappen Deventer, 1995.

P.I. Elsas: *Computational Auditing*, Vrije Universiteit Amsterdam en Deloitte & Touche, 1996. R.H. Veenstra: *Handleiding Assistenten*, Universiteit van Amsterdam en Van Dien & Co., 1972.

(Te downloaden op Accountant.nl.)